

Indonesische volk, dat zich dwars tegen het beleid van het gouvernement in opwierp als 'het vertegenwoordigend lichaam van het Indonesische volk.' Hoeveel leden die *PPBB* eind '41 had, weten wij niet – eind '37 waren het er, zoals in hoofdstuk 7 vermeld, bijna vijfduizend geweest; wij nemen aan dat het aantal vier jaar later was gegroeid, maar ook als dat niet zo was, blijft het feit bestaan dat het grootste deel van alle inheemse bestuursfunctionarissen die onder het niveau van de regenten, de sultans en de overige zelfbestuurders werkzaam waren, zich via hun organisatie tegen het gouvernement had gekeerd dat hen steeds als steun en toeverlaat had beschouwd.

★

Uit de ontwikkeling in de periode mei '40–december '41 van wat de Indonesiërs zelf 'de volksbeweging' waren gaan noemen, sprak vooral, dat zij er steeds sterker van overtuigd raakte dat de hoogste Nederlandse autoriteiten niet bereid waren, binnen afzienbare tijd de macht in Indië met haar te delen, laat staan aan haar over te dragen. Wat door die autoriteiten aan toekomstperspectieven geopend werd, was louter dat de Indonesiërs na de oorlog hun wensen zouden kunnen kenbaar maken aan de koningin en dat dan een rijksconferentie gehouden zou worden ter aanpassing van de (inwendige) structuur der overzeese gebiedsdelen en bepaling van hun (nieuwe) plaats in het koninkrijk. Het zou een conferentie worden van 'vooraanstaande personen' – hoe de vertegenwoordiging van Nederlands-Indië op die conferentie zou worden samengesteld, werd (wij komen er in een later hoofdstuk op terug) pas eind januari '42 in Indië bekend gemaakt, d.w.z. op een moment waarop de Japanners in volle opmars waren en het er in het perspectief der Indonesiërs niet naar uitzag dat het Nederlands bewind zich nog lang zou kunnen handhaven. Afgezien daarvan: die toekomstperspectieven hadden voor 'de volksbeweging' weinig aantrekkelijks. Wat zij wilde, was in het door de *Gapi* aan de commissie-Visman overhandigde manifest duidelijk gemaakt: zij wenste dat Indië de status zou krijgen van een *dominion* waarin Nederlanders en Indonesiërs de macht zouden delen, en dat Indië vervolgens als *Indonesia* een onafhankelijke staat zou worden die met Nederland in een statenbond zou zijn verenigd, anders gezegd: die 'volksbeweging' begeerde vóór alles erkenning van het zelfbeschikkingsrecht der Indonesiërs.

Tot die erkenning, niet in *abstracto* maar in *concreto*, d.w.z. hier en nu,